

ANTECKNINGAR OM VADSJÖNS HISTORIA

På forskningens nuvarande ståndpunkt kan man inte säga när Stenstorp först bebyggdes.

I varje fall fanns omkring år 1640 en gård i Stenstorp. Den låg nära Stensjön vid körsbärsdungen nordväst om sjön och hade sina ägor på höjderna mot Stora Sundbogen.

Enligt kartan omfattade åkern två gårderna om sammanlagt 1 1/4 tunnland. Ångsmarken gav sammanlagt 8 lass hö.

År 1694 gjordes en ny uppmätning av markerna i Stenstorp. Fortfarande fanns endast denna enda gård vid Stensjön. Kartan omfattar emellertid nu ett större område, bland annat även sjön "Wass-sjön". Vid Vadsjön finns emellertid inga odlingar.

Åkerarealen har ökat avsevärt, till mer än 2½ tunnland. Fortfarande är det höglänta områden som brukas som åker. Ångsmarken ger oförändrat 8 lass hö, men arealen är större. Bland hagarna finns särskilda får- och hästagar.

Kartan anger den totala arealen för Stenstorp till 100 tunnland. I denna areal ingår "backar av tall och gran till timmer och kolningsved dugligt som ock björk till lövbrytning tjänligt". Om fisket är anmärkt: "I sjöarna finns väl fiskar men hävdas intet av åbon förmedelst den myckna bråten som är fallen i sjöarna."

Nästa möjlighet att följa utvecklingen i Stenstorp ges av husförhörslängderna. Den första föreligger från 1714. Detta år finns två hushåll och sannolikt två gårdar i Stenstorp, båda norr om Stensjön ungefär där körsbärsdungen nu är. I hushållen finns sammanlagt 8 medlemmar.

Först i ett koncept till en husförhörslängd år 1808 dyker en bebyggelse vid Vadsjön upp. Det är Vadsjötorp som hyser ett hushåll och 3 invånare. Vadsjötorp ligger ett stycke sydöst om Tielmans sommarstuga.

Vadsjötorp finns sedan kvar ända till år 1874 (och bebos även tillfälligt år 1879). Tidvis bor ett par familjer på torpet, och antalet invånare uppgår som mest till 14. Det föreligger dock inga uppgifter om hur stor areal som hörde till torpet.

Expansionen i Stenstorp fortsätter sedan med Källberget, ett torp som byggs år 1833 och som ligger på Grindens ägor nära gränsen till Fiskeby. År 1845 byggs Grindstugan som ligger alldeles vid bygränsen vid vägen från Tolskepp. År 1862 byggs Norrängen norr om Norralund som utarrenderas som en "förpantning" på 49 år.

Några år senare, år 1867, kan vi få en bild av situationen i hela byn. Detta år äger nämligen laga skifte rum. Det finns då tre gårdar i Stenstorp, alla vid Stensjön och vid körsbärsdungen. Deras totala åkerareal är 18½ tunnland. Laga skiftet innebär att byn splittras. De tre Stenstorps-gårdarna får sina nuvarande ägor och lägen, alltså två gårdar vid Stenstorp och en gård vid Grinden.

Efter laga skiftet fortsätter torpbebyggelsen. År 1873 byggs Marieberg (eller Kupa) alldeles invid nuvarande Norralund. År 1875 tillkommer Norralund som ett arrende eller en förpantning, och år 1882 bebyggs Öna.

Stenstorps befolkning är vid den tidpunkten uppe i över 50 personer. Det finns en handelsbod i Norralund och en ambulera skollärare kommer årligen till byn.

Folkminskningen börjar strax efter år 1900. Den innebär bland annat att torpen avfolkas och rivs. Deras livstid var följande:

Vadsjötorp	1808-1874
Källberget	1833-1902
Grindstugan	1845-1874
Norrängen	1862-1915
Marieberg	1873-1921
Norrälund	1875-1963
Öna	1882-1934
Knallen	-1923

Utökningen av åkerarealen fortsätter emellertid trots folkminskningen. Mellan år 1867 och år 1915 kan arealökningen beräknas till ungefär 70 procent.

En väsentlig ökning och förbättring av åkerarealen sker genom den s k sjösänkningen år 1925. Sänkningen innebär att Källargölens vattenstånd sänks så att $\frac{1}{2}$ tunnland åker kan nyodlas. Den väsentliga vinsten är emellertid att 15 tunnland vattensjuk mark kan dräneras. Denna mark ligger i ett stråk från Vadsjön till Lilla Sundbogen.

Vadsjön

Gården Vadsjön bebyggs år 1880 och tillkommer rättsligt år 1881. Vadsjön bildas genom att den gård vid Stenstorp som för närvarande ägs av Svahn delas i två gårdar genom s k hemmansklyvning.

Orsaken till hemmansklyvningen är en skilsmässa mellan Daniel Persson (född år 1838 i Hällestad) och Carin Svensdotter. Båda kom till Stenstorp från Hällestad år 1860.

Det är Daniel Persson som flyttar till Vadsjön. Han gifter sej år 1885 med Mathilda Wilhelmina Nilsson som tidigare varit piga på Stenstorp och som flyttade med Daniel Persson till Vadsjön år 1880. Hon var född i Stockholm år 1859.

År 1881 finns redan ett boningshus vid Vadsjön, förmodligen byggt år 1880. Dessutom finns en loge och ett fähus. Därutöver får Daniel Persson år 1881 från Stenstorp en bod i tvenne avdelningar (förmodligen nuvarande lilla huset), ett stall, en vedbod, en smedja och ett svinhus.

Vadsjöns åkerareal år 1881 är i det närmaste 10 tunnland, en ökning med 15 procent sedan laga skiftet år 1867.

Efter år 1881 kan man i stort sett endast följa Vadsjöns utveckling i kyrkböckerna. En av dem som bott på Vadsjön, Anders Jönsson, kan vi dock följa närmare i en uppteckning som gjordes år 1935 av Nordiska museet. Hans tid på Vadsjön var visserligen endast 13 år, men han har därutöver åtskilligt att berätta om de allmänna levnadsvillkoren i Stenstorp på 1880-talet.

Vadsjöns invånare 1880-1946

Kyrkböckerna 1894-1899 ej genomgångna.
Födelseort Vånga där ej annat anges.

	<u>Född</u>	<u>Bott på Vadsjön</u>	
Daniel Persson	26/10 1838 i Hällestad	1880 - 1909	Bodde på Vadsjön till sin död
Mathilda Wilhelmina Nilsdotter	22/6 1859 i Stockholm	1880 - 1921	Flyttade från Vadsjön 1921. - Gift med Daniel Persson 1885
Anders Peter Danielsson	16/6 1886	1886 - 1918	Son till Daniel Persson. - Flyttade till Norralund.
Jenny Maria Johansson	13/7 1888	1913 - 1918	Gift med Anders Peter Danielsson
Sune Alvar Reinhold Danielsson	1/11 1911	1913 - 1918	Son till Anders Peter Danielsson
Oskar Emanuel Danielsson	13/8 1896	1896 - 1921	Son till Daniel Persson
Ester Lovisa Karlsson	8/9 1893	1918 - 1921	Gift med Oskar Emanuel Danielsson
Karl Hjalmar Fredriksen	17/6 1880	1905 - 1911	Arrendator
Emma Kristina Johansson	2/4 1881	1905 - 1911	Gift med Karl Hjalmar Fredriksson
deras barn:			
Evert Gustaf Samuel	20/7 1906	1906 - 1911	
Bror John Hjalmar	13/11 1907	1907 - 1911	
Svea Aina Lovisa	11/11 1909	1909 - 1911	
Axel Fritiof Åbom	4/4 1877 i Rappestad	1904 - 1906	Arbetare
Alma Sabina Hansson	27/10 1874	1904 - 1906	Gift med Axel Fritiof Åbom
deras barn:			
Axel Oskar	27/9 1902 i Vreta Kloster	1904 - 1906	
Alvaf Emanuel	2/5 1904 i Vreta Kloster	1904 - 1906	
Algot Fritiof	25/1 1906	1906 - 1906	
Anders Magnus Jönsson	10/3 1845	1910 - 1923	
Maria Katarina Andersdotter	25/3 1846	1910 - 1920	Gift med Anders Magnus Jönsson. - Dog på Vadsjön
Erik Vilhelm Hugo Nilsson	16/1 1904 i Stjärnorp	1912 - 1918	Fosterson till Anders Magnus Jönsson
Karolina Charlotta Andersson, f Nilsson	18/2 1856 i Stjärnorp	1920 - 1923	Hushållerska hos Anders Magnus Jönsson

	<u>Född</u>	<u>Bott på Vadsjön</u>	
Karl Gunnar Nilsson	13/5 1893	1913 - 1919	Dräng
Karl Peter Asp	9/7 1852 i Vreta Kloster	1924 - 1927	F d torpare
Anders Johan Carlsson	2/8 1838 i Normlösa	1923 - 1926	F d torpare. -Dog på Vadsjön
Lovisa Andersson	1/1 1840 i Stjärnorp	1923 - 1933	Gift med Anders Johan Carlsson. - Dog på Vadsjön
Arvid Magnus Jarl	4/12 1855 i Östra Harg	1927 - 1934	Snickare. - Dog på Vadsjön
Matilda Andersson	12/3 1858	1927 - 1940	Gift med Arvid Magnus Jarl. - Dog på Vadsjön
deras son: Axel Hjalmar Efraim	24/12 1883 i Vreta Kloster	1935 - 1940	
Oskar Fredrik Andersson	29/5 1874 i Vreta Kloster	1922 - 1946	Köpte Vadsjön av Daniel Perssons änka.
Hulda Maria Jarl	11/5 1887	1922 - 1946	Gift med Oskar Fredrik Andersson
deras barn: Klas Herbert	24/7 1911 i Stjärnorp	1922 - 1944	
Bengt Hugo	28/3 1918 i Stjärnorp	1922 - 1946	
Oskar Birger	16/7 1924	1924 - 1946	
Kerstin Elisabet	7/6 1927 i Stjärnorp	1927 - 1946	Fosterdotter